

ZBORNICA ZDRAVSTVENE IN BABIŠKE NEGE SLOVENIJE –
ZVEZA STROKOVNIH DRUŠTEV MEDICINSKIH SESTER,
BABIC IN ZDRAVSTVENIH TEHNIKOV SLOVENIJE

PROFESIONALNA PODOBA IZVAJALCEV ZDRAVSTVENE IN BABIŠKE NEGE TER OSKRBE

Ljubljana, 2021

ZBORNICA ZDRAVSTVENE IN BABIŠKE NEGE SLOVENIJE -
ZVEZA STROKOVNIH DRUŠTEV MEDICINSKIH SESTER,
BABIC IN ZDRAVSTVENIH TEHNIKOV SLOVENIJE

PROFESIONALNA PODOBA IZVAJALCEV ZDRAVSTVENE IN BABIŠKE NEGE TER OSKRBE

PROFESIONALNA PODOBA IZVAJALCEV ZDRAVSTVENE IN BABIŠKE NEGE TER OSKRBE

Izdala in založila:

Zbornica zdravstvene in babiške nege Slovenije –
Zveza strokovnih društev medicinskih sester,
babic in zdravstvenih tehnikov Slovenije
Ob železnici 30a, 1000 Ljubljana

Glavna in odgovorna urednica:

Monika Ažman

Lektorica:

Jelica Žalig Grce

Oblikovanje:

Barbara Kralj, Prelom d.o.o.

Leto izdaje:

2021

Naklada:

1000 izvodov

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

614.253.5

PROFESIONALNA podoba izvajalcev zdravstvene in babiške
nege ter oskrbe / [glavna urednica Monika Ažman]. - Ljubljana :
Zbornica zdravstvene in babiške nege Slovenije - Zveza strokovnih
društev medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov
Slovenije, 2021

ISBN 978-961-273-226-4

COBISS.SI-ID 36658691

Pri nastajanju dokumenta so sodelovali naslednji člani delovne
skupine:

Helena Kristina Halbwachs, Tanja Gašperlin, Sabina Kaplan, Žiga
Metelko, Gordana Njenjić, Majda Oštir, Darja Ovijač (predsednica
delovne skupine), Nataša Piletič, Irena Potočar in Marija Tomažič

KAZALO

Nagovor predsednice	5
Uvod	7
1. Vidiki profesionalne podobe izvajalcev v zdravstveni in babiški negi ter oskrbi	8
1.1. Osebnostni vidik	9
1.2. Strokovni vidik	10
1.3. Socialni vidik	10
1.3.1. Sposobnost vzpostavljanja empatičnih medsebojnih odnosov	11
1.3.2. Komunikacija	11
1.3.3. Timsko sodelovanje	11
1.3.4. Kulturne kompetence	12
2. Zunanja podoba	12
3. Zaključek	14
4. Viri in literatura	15

Dokument se nanaša na oba spola v vseh poklicnih skupinah.

NAGOVOR PREDSEDNICE

Spoštovani medicinske sestre, tehniki zdravstvene nege, babice in bolničarji-negovalci,

*ni naključje, da je prenovljena in dopolnjena knjižica **Profesionalna podoba izvajalcev zdravstvene in babiške nege ter oskrbe**, ki je izrednega pomena za slehernega strokovnjaka s področja zdravstvene nege, babištva in oskrbe, izšla ravno v mednarodnem letu medicinskih sester in babic. V letu, ko je epidemija koronavirusne bolezni še dodatno izpostavila prav poklice v zdravstveni in babiški negi in jih po ocenah javnega mnenja Slovencev opredelila kot poklice, vredne izrednega zaupanja. To zaupanje pacientov lahko obdržimo samo z dobrim delom, odnosom do tistih, ki potrebujejo naše strokovno znanje, s profesionalnim, spoštljivim in hkrati sočutnim pristopom, del vsega omenjenega pa je tudi naša zunanja podoba. Pričujoča publikacija je vodilo tako za posameznega izvajalca kot tudi delodajalca, izobraževalne ustanove in vse, ki področje šele spoznavajo in so pred odločitvijo o izbiri enega izmed poklicev v zdravstvu.*

Ustvarjalci pričujoče publikacije so zasnovali sodoben dokument, s katerim so želeli poudariti celosten vidik profesionalne podobe slehernega izvajalca, ki zajema osebni, strokovni, socialni vidik ter zunanjo podobo. S profesionalno podobo izkazujemo svoj odnos do dela, do pacientov in sodelavcev. Pozitiven, samozavesten in urejen izvajalec zdravstvene, babiške nege in

oskrbe s profesionalno komunikacijo vliva zaupanje in dostopnost ter si s tem gradi spoštovanje. Ravno tako pa odstopanja od prej omenjenega zelo hitro prispevajo k rušenju ugleda ne le posameznika, ampak tudi ustanove in poklica.

Prihajamo iz različnih kultur, imamo različna verska prepričanja, različen pogled na svet, vendar vse to ne sme vplivati na naše delo. Težko se je prilagajati, pa kljub vsemu, ko se odločimo za poklic izvajalca zdravstvene, babiške nege in oskrbe, moramo sprejeti marsikateri kompromis in se zavedati, da poklic od nas ne zahteva le poklicne strokovnosti in znanja s področja zdravstvene nege in babištva, ampak vključuje še mnogo več.

Vsak posamezni izvajalec je torej odgovoren za svojo lastno profesionalno podobo, vsi skupaj za podobo izjemnega poklica, ki ga zastopamo in na katerega bomo ponosni.

Najlepše se zahvaljujem avtorjem dokumenta in tudi vsem vam, ki ga boste prebrali in vam bo v pomoč pri vsakdanji krepitvi profesionalne podobe.

MONIKA AŽMAN,
predsednica Zbornice – Zveze

UVOD

Zdravstvena in babiška nega ter oskrba predstavljata integralni del slehernega zdravstvenega sistema. Izvajalci zdravstvene in babiške nege ter oskrbe (v nadaljevanju izvajalci) zavzemajo pomembno vlogo v življenju ljudi, saj jih spremljajo ob vsakem vstopu v zdravstveni sistem. Z njimi pogosto delijo trenutke največje ranljivosti in intimne, v katerih se izkaže pomen medsebojnega zaupanja ter spoštovanja. Profesionalna podoba izvajalcev pri tem igra zelo pomembno vlogo.

Z razvojem družbe, kot tudi zdravstvene ter babiške nege, se tako v svetu kot pri nas profesionalna podoba zaposlenih nenehno spreminja ter postopoma prerašča ukoreninjene kulturne vzorce in stereotipe. V Zbornici – Zvezi smo tako začutili potrebo, da ponovno premislimo o pomenu profesionalne podobe ter pripravimo besedilo, ki bo poskušalo zaobjeti temeljna spoznanja in priporočila s tega dinamičnega in zanimivega področja.

Pri nastajanju pričujočega besedila smo upoštevali načela in vsebine naslednjih dokumentov:

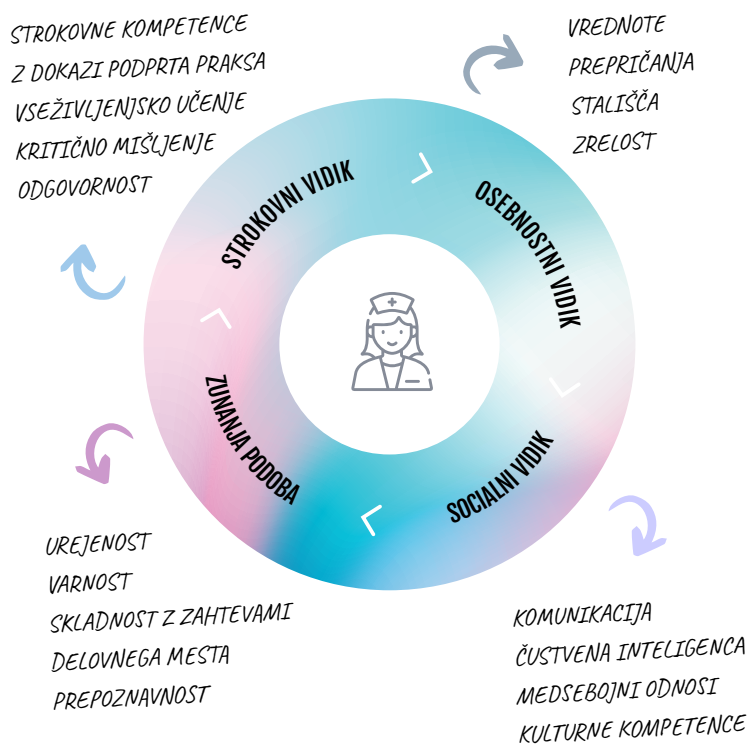
- Predstavitev podobe medicinske sestre, babice in tehnika zdravstvene nege,
- Kodeks etike v zdravstveni negi in oskrbi Slovenije,
- Kodeks etike za babice Slovenije,
- Zakon o pacientovih pravicah,
- Zakon o varnosti in zdravju pri delu,
- Zakon o varstvu osebnih podatkov,
- Protokol medpoklicne komunikacije med medicinskimi sestrami/ bobicami in zdravniki v primeru dvoma o naročenih ukrepih,
- Poklicne kompetence in aktivnosti izvajalcev v babištvu,
- Poklicne kompetence in aktivnosti izvajalcev v dejavnosti zdravstvene nege.

Pregledali smo tudi stališča mednarodnih strokovnih združenj medicinskih sester (International Council of Nurses) in bobic (International Confederation of Midwives) ter sorodne dokumente primerljivih organizacij po svetu. Skladno s sodobnimi trendi se ta dokument osredotoča na strokovne, osebne in socialne vidike profesionalne podobe ter na zunanjo podobo izvajalcev.

1. VIDIKI PROFESIONALNE PODOBE IZVAJALCEV V ZDRAVSTVENI IN BABIŠKI NEGI TER OSKRBI

Profesionalno podobo izvajalcev zaokrožajo številni dejavniki, ki smo jih opredelili kot osebnostni, strokovni in socialni vidik ter vidik zunanje podobe (slika 1). Navedeni vidiki se medsebojno prepletajo in vzajemno vplivajo na celotno podobo izvajalcev. Ob tem se je treba tudi zavedati, da profesionalne podobe ne moremo odložiti ob odhodu z delovnega mesta, temveč nas v določeni meri opredeljuje in zavezuje tudi zunaj delovnih okolij.

Slika 1: Dejavniki, ki opredeljujejo profesionalno podobo

1.1. OSEBNOSTNI VIDIK

Vsak človek ima svoj lastni pogled na svet ter edinstven nabor osebnostnih lastnosti, stališč, prepričanj in vrednot, ki ga vodijo.

ZA VSE IZVAJALCE JE POMEMBNO, DA ZAGOVARJAJO:

humanistični pogled na svet, to je pogled, ki v ospredje postavlja človeka – posameznika v njegovi enkratnosti in nezamenljivosti;

temeljne človekove pravice in socialno pravičnost za vse ljudi, ne glede na individualne in socialne posebnosti posameznikov;

dostojanstvo slehernega človeka ter v okviru njegove lastne avtonomije zaščito njegovega zdravja in življenja;

odgovoren odnos do okolja.

Izvajalce naj odlikujejo vrednote, kot so ljubezen, skrb, spoštovanje, partnersko sodelovanje, dostojanstvo, avtonomija, zdravje in življenje.

Njihove osebnostne značilnosti naj vključujejo etičnost, dobronamernost, odgovornost, natančnost, vedoželjnost, kolegialnost, potrpežljivost, poštenost in pogum.

Samopodobo izvajalcev naj zaokroža osebnostna zrelost, ki se kaže skozi vestnost ter odgovornost pri svojem delu ter tudi kot primerno samospoštovanje, samozavest, samosprejemanje in ustrezna oz. uravnotežena skrb zase in za druge ljudi.

1.2. STROKOVNI VIDIK

Strokovni vidik profesionalne podobe temelji na poklicnih kompetencah, ki so podrobneje opredeljene v dokumentih o poklicnih aktivnostih in kompetencah. Ustrezno strokovno znanje in veščine se izkazujejo v izvajanju dejavnosti v skladu z zakonodajo ter s sodobnimi etičnimi in strokovnimi smernicami. Izvajalci so zavezani k vseživljenjskemu učenju, kritičnemu mišljenju in zagotavljanju z dokazi podprte prakse. Izvajalec je za svoje odločitve in delo odgovoren v skladu s svojimi kompetencami ter s pravnimi, etičnimi in strokovnimi normami. Tudi kadar deluje po navodilih drugih članov zdravstvenega tima, ima v primeru dvoma pravico in dolžnost naročeno opravilo začasno odložiti, lastni dvom ubesediti ter v spoštljivem dialogu z vsemi vpletenimi nastalo situacijo razrešiti tako, da se pacientom zagotovi varna zdravstvena obravnava (podroben postopek je opredeljen v dokumentu Protokol medpoklicne komunikacije med medicinskimi sestrami/babicami in zdravniki v primerih dvoma o naročenih ukrepih).

1.3. SOCIALNI VIDIK

Socialni vidik profesionalne podobe izvajalcev zajema številne socialne veščine, katerih prvi pogoj je primerno razvita čustvena inteligenca. Izvajalci so zavezani h kontinuirani kritični refleksiji svojih socialnih veščin ter k njihovemu negovanju in nadgrajevanju.

Ključne socialne veščine so: sposobnost vzpostavljanja empatičnih medsebojnih odnosov, ustrezna komunikacija, sposobnost konstruktivnega timskega sodelovanja in kulturne kompetence.

1.3.1. Sposobnost vzpostavljanja empatičnih medsebojnih odnosov

Sposobnost vzpostavljanja empatičnih medsebojnih odnosov je nenadomestljiva osnova za delo s pacienti ter za delo v različnih timih, navezuje se tudi na dolžnost zagovorništva pacientovih pravic.

1.3.2. Komunikacija

Izvajalci komunicirajo v vseh sferah svojega delovanja s pacienti, njihovimi bližnjimi, člani tima, ostalimi sodelujočimi ter z javnostjo. Komunikacija poteka na različne načine: verbalno-neverbalno, osebno, po telefonu, na socialnih omrežjih, po e-medijih, v javnosti. Primerna komunikacija bistveno vpliva na profesionalno podobo izvajalcev ter pripomore k dvigu zaupanja vanje.

Komunikacija, tako verbalna kot neverbalna, naj bo na vseh ravneh spoštljiva, strokovna, empatična, kolegialna ter asertivna. Skladno z veljavno zakonodajo mora nujno biti zagotovljena zaupnost in varnost podatkov o pacientih, sodelavcih in delovni organizaciji.

Uporaba mobilnih telefonov in drugih elektronskih naprav v delovnem času naj bo omejena le v strokovne namene. Snemanje in slikanje v zasebne namene je nezaželeno in v določenih primerih celo kaznivo.

1.3.3. Timsko sodelovanje

Dejavnost zdravstvene in babiške nege in oskrbe je izrazito timska dejavnost, zato je dobro mono-, multi- in interdisciplinarno sodelovanje pogoj za uspešnost zdravstvene obravnave in varnost pacientov. Izvajalci morajo biti sposobni spoštljivega medsebojnega odnosa, kolegialnosti in konstruktivnega pogovora v timih ter so zavezani te sposobnosti kontinuirano nadgrajevati.

1.3.4. Kulturne kompetence

Kulturne kompetence zajemajo spoštovanje individualnosti in različnosti ter prilagoditev zdravstvene in babiške nege in oskrbe, tako da se pacient pri obravnavi počuti socialno, duhovno, čustveno in fizično varno ter da ni podvržen predsodkom, zaničevanju ali zanikanju njegove identitete.

Področje zajema poznavanje značilnosti ranljivih skupin, zavzemanje za njihovo enakopravno obravnavo in odpravljanje morebitnih ovir v njihovi zdravstveni obravnavi. Poleg toplega in sprejemajočega odnosa do pacientov je pomemben tudi primeren odnos do vseh sodelavcev, ne glede na njihove individualne posebnosti.

2. ZUNANJA PODOBA

Zunanja podoba pomembno vpliva na pogled pacientov in obiskovalcev na zaposlene ter na celotno delovno organizacijo. Predstavlja pomemben dejavnik zaupanja in ugleda posamezne ustanove.

Zunanja podoba izvajalcev ni le vizualna podoba, temveč predstavlja skupek lastnosti, kot so osebnost, komunikacija, empatija, usmerjenost v dobro in pozitivno in v iskanje rešitev v danih situacijah.

Pomemben del zunanje podobe v zdravstvu predstavlja osebna urejenost. Dosledna osebna higiena, še posebej higiena rok, las in morebitne brade je samoumevna in brezpogojna osnova. Higiena rok je najpomembnejši varnostni ukrep za preprečevanje okužb, povezanih z zdravstveno obravnavo, zato je nujna ustrezna in dosledna urejenost rok in nohtov. Skladno z zahtevami

delovnega mesta naj bodo nohti kratko prstriženi, na rokah naj med delom ne bo nakita. Pričeska naj bo urejena, morebitni dolgi lasje speti, tako da ne padajo čez obraz ali prek ramen, moška brada urejena tako, da omogoča varno uporabo zaščitne maske.

Morebitna nežna ličila lahko lepo dopolnijo zunanji videz. Na delovnih mestih, kjer celo zmeren nakit predstavlja varnostno tveganje za pacienta ali za delovni proces, je treba natančno upoštevati specifične omejitve v zvezi z njim. Dišave lahko pri nekaterih pacientih sprožijo negativne reakcije, zato so odsvetovane. Morebitne tetovaže in/ali pearsingi naj bodo diskretni. Tetovaže ne smejo imeti nasilnih ali žaljivih motivov.

Delovna oblačila in obutev naj bodo čista, urejena, funkcionalna in naj zagotavljajo dostojanstvo, varnost in udobje izvajalcev.

Natančnejša navodila o osebni urejenosti in zaščiti na delovnem mestu (delovna obleka, obutev in zaščitna sredstva) predpišejo delodajalci glede na veljavno zakonodajo in oceno tveganja delovnega mesta, saj so delovišča izvajalcev raznolika. Izvajalci morajo spoštovati specifične zahteve, ki jih iz strokovnih razlogov določijo zdravstvene ustanove ali njihove organizacijske enote. Morebitne individualne kulturne posebnosti, ki vplivajo na zunanji videz izvajalca, je treba nasloviti na delodajalca oziroma med izobraževanjem tudi na izobraževalne institucije.

Poleg obvezne predstavitvene priponke je za paciente, svojce in tudi za zaposlene dobrodošlo, če delovna obleka omogoča prepoznavnost poklicne pripadnosti zaposlenih.

3. ZAKLJUČEK

Profesionalna podoba izvajalcev vsebuje številne prepletajoče se in soodvisne dejavnike, ki se jih je treba zavedati ter jih razvijati.

S primerno profesionalno podobo lahko izvajalci pomembno prispevajo k vidnosti in prepoznavnosti lastne stroke.

Prav vsak posameznik – izvajalec naj se zaveda, da soustvarja skupno podobo zdravstvene in babiške nege ter oskrbe, zato naj k tej nalogi pristopi odgovorno ter ponosno.

4. VIRI IN LITERATURA

Association of Registered Nurses of Newfoundland and Labrador, 2014. *Profesionalism and the registered nurse*. https://arnnl.ca/sites/default/files/documents/ID_Professionalism_and_the_Registered_Nurse_0.pdf

Berkopec, M., 2011. Podoba medicinske sestre, babice in tehnika zdravstvene nege. *Utrip*, XIX(7–8), p. 52.

Bofulin, M., Farkaš Lainšček, J., Gosenica, K. & Jelenc, A., 2016. *Kulturne kompetence in zdravstvena oskrba, Priročnik za razvijanje kulturnih kompetenc zdravstvenih delavcev*. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje.

Hatfield, L.A., Pearce, M., Del Guidice, M., Cassidy, C., Samoyan, J., & Polomano, R.C., 2013. The professional appearance of registered nurses: an integrative review of peer-refereed studies. *JONA: The Journal of Nursing Administration*, 43(2), pp. 108–112. <https://doi:10.1097/NNA.0b013e31827f2260>. Available at: <https://doi:10.1097/NNA.0b013e31827f2260> [2. 9. 2020].

Hoeve, Y.T., Jansen, G., & Roodbol, P., 2014. The nursing profession: public image, self-concept and professional identity. A discussion paper. *Journal of Advanced Nursing*, 70(2), pp. 295–309. <https://10.1111/jan.12177>. Available at: <https://doi.org/10.1111/jan.12177>[2. 9. 2002].

International Council of Nurses, 2015. *Nurses and social media ICN*. https://www.icn.ch/sites/default/files/inline-files/E10a_Nurses_Social_Media.pdf.

Keršič, I., 2011. *Medicinske sestre skozi čas: 20. maj - 30. oktober 2011 v Cerkljanskem muzeju*. Ljubljana : Društvo medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov.

Kodeks etike v zdravstveni negi in oskrbi Slovenije, 2014. *Uradni list RS*, št. 71/14.

Kodeks etike za babice Slovenije, 2014. *Uradni list RS*, št. 71/14.

McAllister, M., Downer, T., Hanson, J., & Oprescu, F., 2014. Transformers: Changing the face of nursing and midwifery in the media. *Nurse Education in Practice*, 14(2), pp. 148–153. Available at: <https://doi:10.1016/j.nepr.2013.07.011> [2. 9. 2020].

Prestor, J., et al., 2019. *Poklicne kompetence in aktivnosti izvajalcev v dejavnosti zdravstvene nege*. Ljubljana: Zbornica zdravstvene in babiške nege Slovenije - Zveza strokovnih društev medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Slovenije.

The Ontario Nurses Association, 2013. Image of Nurses Position Paper. ONA October 2013. Available at: https://postmediawindsorstar2.files.wordpress.com/2013/10/ona_positionpaper_image_nurses_201310.pdf [2. 9. 2020].

Thomas, C. M., Ehret, A., Ellis, B., Colon-Shoop, S., Linton, J., & Metz, S., 2010. Perception of nurse caring, skills, and knowledge based on appearance. *JONA: The Journal of Nursing Administration*, 40(11), pp. 489–497. Available at: <https://doi:10.1097/NNA.0b013e3181f88b48> [2. 9. 2020].

Wocial, L.D., Segó, K., Rager, C., Laubersheimer, S., & Everett, L. Q., 2014. Image is more than a uniform: the promise of assurance. *JONA: The Journal of Nursing Administration*, 44(5), pp. 298–302. <https://doi:10.1097/NNA.0000000000000070> [2. 9. 2020].

Zakon o pacientovih pravicah, 2017. *Uradni list RS*, št. 15/08 in 55/17.

Zakon o varnosti in zdravju pri delu *Uradni list RS*, št. 43/11.

Zakon o varstvu osebnih podatkov, 2004. *Uradni list RS*, št. 86/04.

Zbornica zdravstvene in babiške nege Slovenije – Zveza strokovnih društev medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Slovenije, 2018. *Predstavitev podobe medicinske sestre, babice in tehnika zdravstvene nege*. Available at: <https://www.zbornica-zveza.si/o-zbornici-zvezi/o-poklicih> [2. 9. 2020].

Zbornica zdravstvene in babiške nege Slovenije – Zveza strokovnih društev medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Slovenije, 2017. *Protokol medpoklicne komunikacije med medicinskimi sestrami/babicami in zdravniki v primeru dvoma o naročenih ukrepih*. Available at: https://www.zbornica-zveza.si/sites/default/files/doc_attachments/1-1-protokol_medpoklicnega_sodelovanja_3_2017.pdf [2. 9. 2020].

